

CAL

— PRACOWNIA

INSPIRACJI

JAK
AKTYWIZOWAĆ
MŁODZIEŻ

© Copyright by Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL 2013
© Copyright by CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne 2013

Publikacja powstała w ramach projektu „CAL – Pracownia Inspiracji” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

LIDER PROJEKTU:

CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne
Ul. Stokrotkowa 22
87-100 Toruń
www.cistorsps.pl
cistor@cistorsps.pl

PARTNERZY PROJEKTU:

Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL
www.cal.org.pl
Stowarzyszenie BBQ Berufliche Bildung GmbH
www.bbq-zukunftskurs.de

Redakcja językowa i korekta:
Redaktornia.com
Opracowanie graficzne i skład: Grafixpol
Druk: Kwadrat

Nakład: 250 egz.

ISBN: 978-83-62380-15-2

Warszawa 2013

SPIS TREŚCI

<u>Wstęp</u> , Małgorzata Kowalska, Bohdan Skrzypczak	4
CZĘŚĆ I — ZAŁOŻENIA I DOŚWIADCZENIA	
<u>Młodzież w Niemczech na drodze do zawodu</u> , Silke Jäger-Warnecke	8
<u>Przemiany systemu kształcenia zawodowego w Polsce</u> , Anna Piotrowska	18
<u>Animacyjny model pracy — organizacja pozarządowa jako Centrum Aktywności Lokalnej na rzecz społecznej aktywizacji środowiska</u> , Maciej Żywno	32
CZĘŚĆ II — KROK PO KROKU	
<u>Małymi krokami ku znaczącym zmianom</u> , Izabela Kowalska, Magdalena Szymańska, Magdalena Cyrklaff	48
<u>Wrzosi — Laboratorium Integracji</u> , Lena Chotkiewicz	72
<u>Doświadczyli, jak dużo mogą zmienić</u> , Mariusz Zielaskowski	82
<u>Projekt CAL — Pracownia Inspiracji widziany z zewnątrz</u> , Paweł Jankowski	94
CZĘŚĆ III — PERSPEKTYWA	
<u>W poszukiwaniu uniwersalnych założeń praktyki integracyjnej — wokół istoty wykluczenia i standardów niezbędnych usług</u> , Arkadiusz Karwacki	108
<u>Aktywizacja zawodowa w szerszym kontekście rozwoju rynku pracy. Ekonomia społeczna — co może dać młodzieży?</u> , Cezary Miżejewski	122

CZEŚĆ II

KROK PO KROKU

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

Izabela Kowalska

kochająca podróże, jazdę na motocyklu, sporty nie tylko ekstremalne, rękodzieło, a przede wszystkim pracę z ludźmi. Absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: magister zarządzania o specjalności zarządzanie zasobami ludzkimi oraz absolwentka Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu na kierunku psychologia w zarządzaniu. Od 2007 roku zawodowo zajmuje się realizacją

projektów UE związanych z aktywizacją społeczną i zawodową osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i nie tylko, trenerka, dawniej lektor języka angielskiego dla dzieci i wychowawca na koloniach i obozach, dziś animatorka w projekcie CAL – Pracownia Inspiracji, gdzie motywuje, inspirowuje i aktywnie działa z młodzieżą.

Magdalena Szymańska

absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: magister zarządzania o specjalności zarządzanie zasobami ludzkimi, od 2008 związana z CISTOR Stowarzyszeniem Partnerstwo Społeczne, gdzie rozpoczęła od pracy w Klubie Integracji Społecznej. Wieloletnia realizatorka projektów unijnych związanych z aktywizacją społeczną i zawodową osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, ekonomią społeczną oraz animacją środowiska lokalnego. Organizatorka szkoleń, kon-

ferencji dla przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obecnie moderator animacji w projekcie ponadnarodowym „CAL – Pracownia Inspiracji” skierowanym do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Prywatnie zwolenniczka aktywnego stylu życia – uwielbia jazdę na łyżworolkach, rowerze, gry zespołowe, a także miłośniczka górskich wędrówek.

Magdalena Cyrklaff

animatorka w projekcie „CAL – Pracownia Inspiracji”. Z wykształcenia doktor nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii, specjalista biblioterapii, profilaktyk; członek i wieloletni doradca oraz konsultant w Towarzystwie Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Toruniu. Certyfikowany trener z dużym doświadczeniem w prowadzeniu, m.in. treningów inter- i intrapersonalnych, warsztatów dotyczących profilaktyki uzależnień, promocji zdrowia, dramy oraz rozwoju kreatywności i twórczego rozwiązywania problemów. Autorka i realizatorka programów edukacyjno-profilaktycznych dla młodzieży;

koordynator i pomysłodawca wielu akcji profilaktycznych oraz minifestiwalu „Rockowo-Bezytoniowo” organizowanego przez nią w Toruniu od 2010 roku. Od prawie dekady związana z organizacjami pozarządowymi, w których projektuje i realizuje działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. Kocha śpiew i muzykę, pisze teksty, które wyśpiewuje potem z charakterystycznym rockowym pazurem na scenie. Swoją muzyczną pasję, zgodnie z maksymą „muzyka łągodzi obyczaje”, traktuje jako jeden z instrumentów animacyjnych.

Projekt „CAL – Pracownia Inspiracji” skierowano do młodzieży zamieszkującej toruńską dzielnicę Wrzosy. Jego głównym celem było stworzenie Centrum Aktywności Lokalnej, w ramach którego animatorki przez rok pracowały z szesnastorgiem nastolatków. Działania te odbywały się poprzez adaptację metody CAL i niemieckich metod aktywizacji zawodowej. W ramach aktywizacji społecznej młodzież uczestniczyła w warsztatach Akademia Lidera, alternatywnych formach spędzania czasu wolnego, wyjazdach integracyjnych, korzystała z indywidualnego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego oraz organizowała przedsięwzięcia dla społeczności lokalnej. Aktywizacja zawodowa z kolei odbywała się poprzez warsztaty i indywidualne doradztwo zawodowe, a także szkolenia i wolontariat.

Nasza ekscytująca przygoda z projektem zaczęła się w styczniu 2012 roku. Opiszemy – my, czyli Magdalena Szymańska jako moderator animacji oraz Izabela Kowalska i Magdalena Cyrklaff jako animatorki – jak wyglądała praca nad projektem od kuchni. Podzieliliśmy się naszymi wrażeniami i doświadczeniami, które zdobyliśmy jako jego główne realizatorki.

ZACZEŁO SIĘ OD SZKOLEŃ KADRY

Pierwszym etapem realizacji projektu były szkolenia dla pracowników, na których zgłębiałyśmy wiedzę na temat metody CAL. Podczas pięciu wyjazdowych szkoleń mogliśmy lepiej się poznać i zgrać z innymi pracownikami projektu, w tym z kadrą zarządzającą oraz ze specjalistami realizującymi poradnictwo indywidualne. Zapominając o codziennych troskach, rozpoczęliśmy naukę pracy metodą CAL, w której doświadczeni tren-

rzy inspirowali nas do twórczego obmyślenia sposobów na zaktywizowanie mieszkańców dzielnicy Wrzosy w Toruniu. Szkolenia podzielone były na pięć modułów, podczas których dowiedziałyśmy się między innymi, jaka jest rola animatora społecznego, jak tworzy się partnerstwa oraz inspirowały mieszkańców do rozwiązywania lokalnych problemów, a także czym jest społeczność lokalna i jakie są standardy pracy Centrum Aktywności Lokalnej. Wiedzę zdobytą podczas tych szkoleń wykorzystaliśmy i doceniłyśmy w trakcie organizacji razem z uczestnikami projektu comiesięcznych przedsięwzięć dla społeczności Wrzosów, które opiszemy dalej.

INSPIRACJE PRZYSZŁY TAKŻE Z NIEMIEC...

Uzupełnieniem szkoleń z metody CAL była wizyta studyjna u partnera ponadnarodowego, BBQ Berufliche Bildung GmbH we Fryburgu, gdzie wraz z innymi pracownikami projektu zapoznaliśmy się ze stosowanymi tam metodami aktywizacji zawodowej. Przyjrzałyśmy się działalności tamtejszego Centrum Wspierania Zawodowego (BBQ) oraz realizowanym przez nie projektom skierowanym do młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. Był też czas na rozmowy z młodymi ludźmi i wymianę doświadczeń z ich opiekunami. Odwiedziłyśmy ponadto Urząd Pracy we Fryburgu, poznałyśmy jego funkcjonowanie oraz specyfikę pracy doradcy zawodowego. Rozwiązania wypracowane przez niemieckie instytucje były dla nas bardzo inspirujące i część z nich zastosowano w pracy z młodzieżą w naszym projekcie.

...ORAZ OD LOKALNYCH PARTNERÓW

W celu zbudowania sieci lokalnych kontaktów powstało „ciało doradcze” projektu, tak zwana Grupa Robocza. Do uczestnictwa w jej pracach zapraszałyśmy przedstawicieli

Animatorki i moderatorka animacji

Praca warsztatowa podczas wizyty studyjnej we Fryburgu

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

wrzosowych instytucji szczebla administracyjnego, biznesowego i społecznikowskiego, z którymi dzieliłyśmy się naszymi pomysłami na pracę i działania z młodzieżą. Spotkania te były dla nas ważne, bo dzięki uwagom i sugestiom członków grupy mogliśmy konfrontować na bieżąco potrzeby społeczności lokalnej z możliwościami młodzieży przyjętej do projektu. Więcej informacji na temat spotkań Grupy Roboczej znajduje się w tekście Leny Chotkiewicz na stronach 72–81 niniejszej publikacji.

MŁODZIEŻ W PROJEKCIE – NOWE WYZWANIA

Po ukończeniu szkoleń z metody CAL i zapoznaniu się ze specyfiką aktywizacji zawodowej w Niemczech przyszedł czas na organizację naboru młodzieży. Wykorzystałyśmy do tego sieć kontaktów, którą zbudowałyśmy z lokalnymi partnerami na początku promocji naszego projektu. Oprócz kolportażu ulotek i rozwieszania plakatów zorganizowałyśmy spotkania informacyjne, w wyniku których do projektu zakwalifikowała się szesnastka gimnazjalistów¹ w wieku 15–17 lat (jedenaście dziewcząt i pięciu chłopców), która w czerwcu 2012 roku rozpoczęła roczną przygodę pod nazwą „CAL – Pracownia Inspiracji”.

Działania z młodzieżą odbywały się na dwóch płaszczyznach – pierwszą była aktywizacja zawodowa, a drugą aktywizacja społeczna. W ramach aktywizacji zawodowej grupa uczestniczyła w comiesięcznych warsztatach orientacji zawodowej, które dotyczyły wy-

boru dalszej ścieżki edukacyjnej, pracy nad zasobami osobistymi, rozwoju szeroko rozumianych umiejętności komunikacyjnych oraz planowania kariery i aktywnego poszukiwania pracy (między innymi przygotowywania się do rozmowy kwalifikacyjnej, pisania życiorysu oraz listu motywacyjnego). Ponadto wszyscy korzystali z indywidualnego poradnictwa zawodowego: zdiagnozowano ich predyspozycje i uzdolnienia w kontekście późniejszej aktywności wolontariackiej, edukacyjnej i zawodowej. Rozpoznanie kierunku rozwoju naszej młodzieży pozwoliło także na dobór miejsca odbywania przez nią wolontariatu oraz wybór tematyki szkoleń, na których mogła rozwijać swoje umiejętności. Zarówno diagnoza doradcy zawodowego, jak i kilka pierwszych spotkań z młodzieżą wykazały, że jest w tym gronie wielu miłośników kucharzenia oraz fotografowania, dlatego zorganizowałyśmy dla nich szkolenia gastronomiczne i fotograficzne. Wiedzę zdobytą podczas tych zajęć wykorzystywali potem w szykowaniu posiłków przed zajęciami warsztatowymi w ramach integracji społecznej, w pracy wolontariackiej oraz w realizacji comiesięcznych przedsięwzięć dla społeczności lokalnej. Podczas każdej z imprez tworzyli sekcję fotograficzną, która odpowiadała za robienie zdjęć, filmików i wywiadów z mieszkańcami Wrzosów w ramach wymyślonej przez nich CAL – Pracownia Inspiracji TV. Celem comiesięcznych imprez było integrowanie mieszkańców Wrzosów, dlatego zorganizowałyśmy dla uczestników także szkolenie z animacji czasu wolnego, na którym poznali kreatywne metody pracy zarówno z dziećmi, jak i z dorosłymi. Wykorzystali je później, działając jako wolontariusze, między innymi w świetlicy szkolnej i środowiskowej, gdzie pomagali dzieciom w odrabianiu lekcji i organizowali im czas wolny. Niektórzy wspierali starsze samotne osoby, dotrzymując im towarzystwa, czytając z nimi książki oraz pomagając im w robieniu

¹ W projekcie mogły wziąć udział osoby w wieku 15–20 lat, mieszkające lub uczące się w dzielnicy Wrzosy. W związku z tym, że w tej dzielnicy nie ma żadnej szkoły ponadgimnazjalnej, spotkania informacyjne odbywały się w Gimnazjum nr 9. Po spotkaniach chęć uczestniczenia w projekcie wyraziło ponad 50 osób z gimnazjum, z którymi przeprowadzałyśmy indywidualne rozmowy kwalifikacyjne.

zakupów i w drobnych pracach domowych. Inni z kolei angażowali się w organizację imprez kulturalno-artystycznych w Centrum Kultury Zamek Krzyżacki.

Im więcej czasu spędzałyśmy z młodzieżą, tym bardziej rozumiałyśmy jej potrzeby i dostrzegałyśmy problemy spowodowane głównie brakiem zainteresowania rodziców jej sprawami, wychowywaniem się w niepełnej rodzinie lub chorobą kogoś z opiekunów. Większość młodzieży z naszej grupy cierpiała również z powodu zawirowań okresu dojrzewania, miała poczucie niezrozumienia przez dorosłych, a także przeżywała stres towarzyszący rozpoczęciu nauki w szkole ponadgimnazjalnej (w chwili przystąpienia do projektu część uczestników była w drugiej klasie gimnazjum, pozostali w trzeciej). To skłoniło nas do wzbogacenia projektu o trening interpersonalny. Po jego zakończeniu młodzież jednogłośnie stwierdziła, że był to strzał w dziesiątkę, a jedna z dziewcząt, Ola, podkreśliła, że „każdy powinien w życiu uczestniczyć przynajmniej jeden raz w takim szkoleniu, bo wiele można się na nim dowiedzieć o swojej osobie, spojrzeć na siebie z innej strony i popracować nad własnymi emocjami”.

PIERWSZE KOTY ZA PŁOTY

Proces aktywizacji społecznej rozpoczęliśmy spotkaniem integracyjnym z młodzieżą, w którym uczestniczyli także trenerzy indywidualnego poradnictwa oraz koordynatorka projektu. Po przełamaniu pierwszych lodów w czasie ćwiczeń zapoznawczych, animatorki zaprosiły grupę do wspólnego grillowania. Już wtedy część uczestników wykazała się inicjatywą, pomagając nakrywać do stołu oraz piec kielbaski.

Drugi raz spotkałyśmy się z naszą młodzieżą podczas Akademii Lidera otwierającej cykl comiesięcznych

zajęć poświęconych zagadnieniom liderowania i animowania społeczności lokalnej. Za przygotowanie merytoryczne tych warsztatów odpowiedzialny był nasz partner krajowy, czyli Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL z Warszawy. Dzięki tym zajęciom uczestnicy nauczyli się, w jaki sposób planować, realizować to i wykorzystywać czas wolny na rzecz działań międzypokoleniowych oraz jak opracowywać projekt społeczny i promować własne działania. Zgłębili ponadto tajniki organizowania kampanii, które zachęcałyby mieszkańców do angażowania się w sprawy ważne dla całej społeczności. Poznali także zasady prawidłowej komunikacji, strategię mobilizowania siebie i innych do działania, zasady prowadzenia spotkań społecznych oraz sposoby pozyskiwania środków na inicjatywy oddolne. Informacje teoretyczne zdobyte podczas zajęć Akademii Lidera były od razu wykorzystywane w działaniach praktycznych, gdyż zgodnie z założeniami projektu młodzież organizowała comiesięczne przedsięwzięcia służące aktywizacji i integracji społeczności Wrzosów. Imprezy te miały najczęściej charakter okolicznościowy, a ich przygotowywanie i realizację przez naszą młodzież opisujemy poniżej.

PRZEDSIĘWZIĘCIA CZAS ZACZAĆ – XV WRZOSOWY FESTYN ŚW. ANTONIEGO

Pierwszą imprezą dla mieszkańców dzielnicy realizowaną w ramach naszego projektu był XV Wrzosowy Festyn św. Antoniego. Impreza odbyła się 16 czerwca 2012 roku na terenie ogrodu Domu Pomocy Społecznej im. L. Szumana w Toruniu. Organizują ją rokrocznie takie lokalne instytucje, jak kościół, organizacje pozarządowe, dom pomocy społecznej oraz szkoły i przedszkola, dzięki którym nasza młodzież miała okazję zaangażować się w przygotowywanie wcześniejszych

Uczestnicy warsztatów fotograficznych w obiektywie kolegów

Zabawa podczas Karaoke dla Wrzosów

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

edycji. Cieszyliśmy się, że młodzi mają już za sobą tego rodzaju doświadczenie, dlatego zaproponowaliśmy im, żeby przyłączyli się do współorganizowania tego święta pod szyldem „CAL – Pracownia Inspiracji”. Zarówno chłopcy, jak i dziewczęta z takim samym zapałem zadeklarowali chęć zaangażowania się w to przedsięwzięcie, a następnie poprosili nas o pomoc w podzieleniu pracy i zakupie potrzebnych materiałów. Po długiej, moderowanej przez nas rozmowie młodzież podzieliła się na kilka podgrup, które wyznaczyły sobie zadania. Jedną z sekcji odpowiedzialną była za zorganizowanie stoiska z upieczonymi przez siebie ciastami, druga za przygotowanie stanowiska z malowaniem twarzy, a kolejne za ozdobienie sceny, pomoc przedstawicielom pozostałych organizatorów w rozstawianiu punktów z atrakcjami i przygotowanie materiałów do przeprowadzenia konkursów ortograficznych, a także konkurencji sportowych. W dwa przedfestynowe wieczory spotkałyśmy się z młodzieżą w CISTOR-ze, aby upiec ciasta i zrobić plakaty opisujące nasze stanowiska. W dniu festynu młodzież podzielona była na cztery czteroosobowe grupy, które pełniły dyżury przy stoiskach, pilnowały porządku i pomagały w obsłudze atrakcji oraz punktu z grillem. Festyn umiliły występy roześmianych dzieci z okolicznych przedszkoli oraz młodzieży z ogniska artystycznego i ze szkół dzielnicowych. Gwiazdą wieczoru był znany szerokiej publiczności satyryk i poeta Krzysztof Daukszewicz, który zaprezentował się w koncercie „Łączenie pokoleń”. Równolegle w innych miejscach na terenie domu opieki społecznej odbywały się zabawy i konkursy rodzinne (na przykład Dyktando Rodzinne EURO 2012). Wszyscy, którzy zaprezentowali na scenie swoje talenty, oraz uczestnicy zabaw i konkursów zostali obdarowani wieloma atrakcyjnymi nagrodami. Z relacji naszych uczestników wynikało później, że organizowanie tak ważnego dla

mieszkańców Wrzosów święta było dla nich nobilitujące i zainspirowało ich do dalszej aktywności.

KARAOKE DLA WRZOSÓW

Kolejne pomysły na integrowanie mieszkańców dzielnicy pojawiły się podczas pierwszego dwudniowego wyjazdu integracyjnego, w ramach którego zabraliśmy uczestników do miejscowości Rogalewo na Kaszubach. Głównymi atrakcjami pierwszego dnia wyjazdu były rozgrywki paintballowe, kalambury i gry zespołowe oraz kolacja ze śpiewami przy ognisku. Nie zabrakło także plażowania, które sprzyjało luźnym rozmowom i snuciu wizji wspólnej pracy w dalszych etapach projektu. Drugiego dnia braliśmy udział w konkursie ustawiania jak najwyższej piramidy ze skrzynek i sprawdziliśmy swoje siły w parku linowym i na ścianie wspinaczkowej. Na zakończenie pobytu w Rogalewie wzięliśmy udział w rejsie kajakowym po jeziorze Wiele, który okazał się bardzo emocjonujący. Nasze pierwsze wspólne doświadczenia pokazały, że mimo różnicy wieku oraz zainteresowań uczestnicy tworzą zgrany zespół. Dowiedli tego, wykorzystując deszczowy poranek drugiego dnia wyjazdu na zaplanowanie z nami lipcowego przedsięwzięcia dla społeczności toruńskich Wrzosów.

Tuż po powrocie z wycieczki dopracowaliśmy ten plan na warsztatach Akademii Lidera, dzięki czemu 16 lipca odbyła się nasza kolejna impreza, Karaoke dla Wrzosów. Był to otwarty konkurs karaoke z podziałem na trzy kategorie wiekowe: dzieci, nastolatków i dorosłych. Nie zorganizowalibyśmy go, gdyby nie pomoc naszych partnerów z Grupy Roboczej, a mianowicie dyrektora Zespołu Szkół nr 9, pana Macieja Gajewskiego, który wypożyczył nam scenę i nagłośnienie, oraz państwa Heleny i Krzysztofa Rzewuskich, którzy udostępnił nam

swój wielki ogród. Dodatkowymi atrakcjami imprezy były malowanie twarzy i paznokci, zabawy z chustą animacyjną, tworzenie wrzosowej galerii rysunków oraz kielbaski z grilla i soki. Wzorem poprzedniego przedsięwzięcia młodzież podzieliła się na sekcje odpowiedzialne za organizację każdego z zaplanowanych stanowisk. W ciągu kilku dni poprzedzających imprezę spotykaliśmy się z naszymi podopiecznymi w CISTOR-ze, aby przygotować to, co jest potrzebne do sprawnego przebiegu wydarzenia. Dominik i Karol zdecydowali, że zostaną konferansjerami, a malowaniem twarzy zajęły się Paulina, Róża i Emilka, które, jak się okazało po czerwcowym festynie, mają duży talent plastyczny i dobry kontakt z dziećmi. Konstancja i Jagoda, które mają zamiłowanie do stylizacji, zaproponowały, że przygotowują i będą obsługiwały stoisko malowania paznokci, a zrobieniem kolorowych plakatów opisujących wszystkie stanowiska i obsługą grilla zajęli się Damian i Paweł, bracia obdarowani wybitnym talentem plastycznym i kulinarnym. Scenę i namioty ozdobiły Karolina i Daria, które lubią dekorować i mają zmysł artystyczny. Ola, Agata i druga Daria zajęły się zaś przygotowaniem stanowiska zapisów na karaoke. W dniu imprezy Karolina i Dominika zapewniły dzieciom dużą dawkę radosnej zabawy, wykorzystując do tego chustę animacyjną. Odważniejsze dzieci wzięły udział w konkursie karaoke, w ramach którego przygotowałyśmy gotowe podkłady muzyczne na płytach CD. Uczestnikom konkursu w kategorii dla nastolatków i dla dorosłych akompaniowali na żywo dwaj gitarzyści z toruńskiego zespołu Black Velvet, przyjaciele naszej animatorki Magdy Cyrklaff, która współpracuje z nimi muzycznie. Efekty tej współpracy pokazała nam na scenie, wspomagając Dominika i Karola w konferansjerce oraz w koncercie przed konkursem karaoke, kiedy zaśpiewała kilka największych polskich przebojów lat

dziewięćdziesiątych. Do śpiewania jednej z piosenek włączyła się uczestniczka projektu, Konstancja, dla której był to pierwszy występ przed tak dużą publicznością. Doświadczenie to spodobało się jej tak bardzo, że od tej pory bardzo chętnie prezentowała talent wokalny na kolejnych imprezach, które organizowaliśmy dla mieszkańców Wrzosów. Warto dodać, że dla uczestników lipcowego karaoke i dla dopingującej im publiczności przygotowaliśmy śpiewniki. Dzięki temu nikt nie musiał się obawiać, że zapomni tekstu lub się pomyli. Stres był więc mniejszy i dlatego zapewne do zmagania konkursowych stanęło aż 28 osób, spośród których wyłoniono i nagrodzono po trzech zwycięzców w każdej kategorii wiekowej. Karaoke dla Wrzosów cieszyło się dużym zainteresowaniem i sprawiło, że na twarzach mieszkańców naszej dzielnicy od początku do końca imprezy gościł uśmiech. Dzień ten był radosny nie tylko dla nich, lecz także dla naszych uczestników, a szczególnie dla Pawła, który obchodził wtedy osiemnaste urodziny. Na koniec imprezy wręczyliśmy mu tort i prezent od całej ekipy projektu „CAL – Pracownia Inspiracji”, co mile go zaskoczyło i wzruszyło. Wielu mieszkańców naszej dzielnicy żartowało później, że nie miało nigdy na swoich urodzinach tylu atrakcji i gości.

„I TY MOŻESZ BYĆ SZEKSPIREM... CZYLI DAWNIEJ I DZIŚ”

W ramach sierpniowego przedsięwzięcia młodzież wystawiła dla mieszkańców dzielnicy kabaret. O pomoc w zrealizowaniu tego pomysłu poprosiliśmy profesjonalnych aktorów ze Stowarzyszenia Teatr Piosenki w Toruniu, Małgorzatę Chojnowską-Wiśniewską i Grzegorza Wiśniewskiego, którzy przeprowadzili z naszymi uczestnikami warsztaty teatralne. Odbywały się one codziennie od 30 lipca do 4 sierpnia i trwały zwykle po trzy godziny. Trzeba dodać, że młodzież

Scena z kabaretu – I ty możesz być Szekspirem... czyli dawniej i dziś

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

miała możliwość konsultowania się z profesjonalnymi aktorami już dwa tygodnie wcześniej poprzez portal społecznościowy Facebook, gdzie opisywała swoje pomysły scenek kabaretowych. Warto wspomnieć, że Karol, Konstancja i Dominika zaprosili do uczestnictwa w warsztatach swoich szkolnych i jednocześnie osiedlowych przyjaciół: Marysię, Martę i Szymona, którzy zaangażowali się w zajęcia na sto procent.

Pierwszy dzień warsztatów przebiegał pod hasłem treningu umiejętności aktorskich. Młodzież ćwiczyła pod opieką państwa Wiśniewskich techniki poprawnej dykcji, emisję głosu, prawidłową pracę z ciałem i postawę na scenie. Pierwszego dnia aktorki i uczestnicy ustalili także, jaka będzie myśl przewodnia kabaretu, oraz skonstruowali scenariusze poszczególnych skeczy. Każde kolejne zajęcia polegały na opracowywaniu i ćwiczeniu dwóch scenek kabaretowych. Owocem tych spotkań stał się program „I Ty możesz być Szekspirem... czyli dawniej i dziś”, który wystawiliśmy dla mieszkańców Wrzosów 5 sierpnia w ogrodzie państwa Rzewuskich. Odgrywane przez młodzież scenki ukazywały realia życia w dawnych czasach oraz ich współczesne odpowiedniki, w tym zaloty i perypetie miłosne, świętowanie oraz spędzanie czasu wolnego. W trakcie tygodniowych warsztatów odwiedzała nas córka państwa Wiśniewskich, która nakręciła zabawny kilkunastominutowy reportaż ukazujący zmagania aktorskie naszych uczestników. Dzięki przyjaznej atmosferze i profesjonalizmowi trenerów Daria pokonała barierę nieśmiałości, a Karol i Dominik rozwinęli skrzydła, wymyślając coraz to śmieszniejsze gagi. Premierowa projekcja reportażu odbyła się w dniu spektaklu, tuż po występie naszej młodzieży na deskach sceny wypożyczonej tradycyjnie z Zespołu Szkół nr 9. Miłym zakończeniem naszego sierpniowego spotkania był recital piosenki rosyjskiej

w wykonaniu Grzegorza Wiśniewskiego, który wzruszył nas interpretacją utworów Włodzimierza Wysockiego.

KINO LETNIE NA WRZOSACH

Ostatnie ciepłe dni wakacji zainspirowały nas do tego, aby kolejna impreza integrująca mieszkańców Wrzosów również odbyła się pod gołym niebem, dlatego 1 września zorganizowaliśmy w dobrze już znanym nam ogrodzie państwa Rzewuskich Kino Letnie na Wrzosach. Dwa tygodnie wcześniej zrobiliśmy rozeznanie wśród mieszkańców naszej dzielnicy, jaki film zobaczyliby tego dnia najchętniej. Młodzież rozsyłała pytania poprzez Facebook, a my przeprowadzałyśmy swobodne wywiady na ten temat wśród naszych współpracowników i mieszkańców Wrzosów. Okazało się, że większość osób obejrzałaby chętnie komedię z elementami melodramatu, dlatego wspólnie z młodzieżą wybrałyśmy film *Choć goni nas czas* ukazujący historię dwóch śmiertelnie chorych mężczyzn, którzy pod wpływem szalonych przygód zostają przyjaciółmi. Na jednym z przedimprezowych spotkań przygotowawczych zainicjowałyśmy rozmowę z młodzieżą na temat prawnych aspektów wyświetlania filmów pod gołym niebem. Dominik zwrócił wtedy uwagę, że musimy zadbać o to, aby projekcja odbyła się legalnie. Wyjaśniłyśmy zatem grupie, że trzeba wykupić dwie licencje: na wyświetlenie filmu oraz na odtworzenie muzyki w filmie. Podobnie jak w poprzednich przedsięwzięciach za zakupy odpowiadałyśmy my, wykupiłyśmy zatem odpowiednie licencje u dystrybutora filmu i muzyki. Wraz z młodzieżą wymyśliłyśmy ponadto, że nagłośnienie postaramy się wypożyczyć z zaprzyjaźnionego Toruńskiego Stowarzyszenia Ekologicznego TILIA na Barbarce, co też nam się udało. Film wyświetlany był na ekranie z białych prześcieradeł, które zainstalowałyśmy na ścianie domku gospodarczego w ogrodzie

Przygotowanie popcornu na kino w plenerze

państwa Rzewuskich. Dla kinomaniaków przybyłych na seans młodzież przygotowała wygodne ławeczki, krzesła oraz koce i bezpłatny popcorn. Były także świeże jabłka i gruszki, które podarowała na tę okazję jedna z mieszkank Wrzosów. Pierwsza tego rodzaju impreza w naszej dzielnicy okazała się strzałem w dziesiątkę. Zintegrowali się na niej nie tylko sąsiedzi, lecz także całe rodziny, które zaprosiły na seans bliższych i dalszych krewnych. Niektórzy przynieśli nawet sprzęt do grillowania, leżaki, poduszki i karimaty. Impreza zakończyła się około godziny 22 i pomimo zmęczenia, które dawało nam się we znaki, czuliśmy satysfakcję, bo mieszkańcy dziękowali nam za tę niecodzienną rozrywkę. Ponadto przeprowadziliśmy sondę i okazało się, że kolejną imprezą mógłby być festyn rodzinny.

ŚWIĘTO ZIEMNIAKA – JESIENNY PIKNIK RODZINNY

Jesienny kalendarz podyktował nam temat kolejnego przedsięwzięcia, dlatego 14 października zorganizowałyśmy z młodzieżą Święto Ziemniaka. Jesienny piknik rodzinny. Impreza odbyła się na polanie Osady Leśnej „Barbarka”, a uświetniły ją wokalnie-teatralne występy dzieci z okolicznych przedszkoli, następnie zaś popisy podopiecznych Społecznego Ogniska Artystycznego „Wrzosy”. Sekcja cateringowa naszej młodzieży, czyli Emilka, Dominika i Karol, rozdawała przybyłym gościom kielbaski i ziemniaki, które można było upiec na jednym z ognisk obsługiwanych przez Pawła i Damiana. Po sytym posiłku zarówno dzieci, jak i dorośli mogli sprawdzić swoją kondycję w zmaganiach sportowych przy stanowisku z „ziemniaczanymi konkurencjami sportowymi”, które przygotowała Karolina z Dominikiem. Wśród zabaw znalazły się: rzut ziemniakiem do celu, bieg z ziemniakiem na łyżce i bieg w workach. Ponadto utalentowane artystycznie

Paulina i Jagoda obsługiwały stanowisko malowania twarzy, przy którym odmalowywały na buźkach dzieci wzory roślinne i geometryczne, maski zwierząt oraz bohaterów kreskówek. Daria i Konstancja prowadziły stanowisko z ziemniaczanymi pieczętkami, gdzie pomagały dzieciom wycinać, a potem kolorować i odbijać na kartkach wzory gwiazdek, samochodzików, samolotów i serduszek. Róża, Agata i Miłosz przygotowali stanowisko o nazwie „Leśne Ludki”, przy którym można było wyczarowywać z darów lasu, czyli szyszek, żołądzi, kasztanów, liści, jarzębiny i kory, piękne ludziki, maski oraz rzeźby.

Nasze przedsięwzięcie cieszyło się dużym zainteresowaniem nie tylko mieszkańców dzielnicy, ale i mediów, dlatego patronat nad nim objęło Radio WAWA Toruń, które zdobyło na ten cel środki od sponsorów. Dzięki temu w tygodniu poprzedzającym piknik pojawiło się na antenie 50 spotów reklamowych, a na imprezę dostarczono kilka kilogramów kielbasy, bułki oraz ciastka, które uczestnicy projektu rozdawali gościom przybyłym na Barbarkę. W imprezie uczestniczyło około 300 osób, co dla nas jako organizatorów było wielkim sprawdzianem wytrwałości, efektywności i pracowitości. Z opinii gości wynikało, że sprawdzian przeszliśmy pomyślnie, a mieszkańcy Wrzosów czekają z niecierpliwością na kolejne przedsięwzięcie.

DANCING ANDRZEJKOWY NA WRZOSACH

Październikowy event był dla naszej dzielnicy okazją do zacieśnienia więzi rodzinnych, a także dowodem na to, że zabawa międzypokoleniowa jest możliwa i przynosi dużo radości. Zrodził się z tego pomysł, aby w następnym miesiącu urządzić międzypokoleniowy dancing andrzejkowy. Pomysł ten wcieliśmy w życie

Ziemniaczane konkurencje sportowe na jesiennym pikniku rodzinnym

Warsztaty robienia karmników

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

23 listopada, a nasza impreza, którą zatytułowaliśmy „Dancing Andrzejkowy na Wrzosach”, odbyła się w stołówce Zespołu Szkół nr 9. Tradycyjnie wcześniej młodzież podzieliła się na zespoły, które przygotowały program imprezy i atrakcje. Sekcja kulturalno-oświatowa zorganizowała dwa stoiska: wróżby z wosku i wróżby z ręki, a sekcja cateringowa upiekła wraz z animatorami ciasta, którymi częstowaliśmy gości potańcówki. Na potrzeby imprezy zakupiliśmy soki oraz ciasteczka, które wypełniliśmy wróżbami i rozdawaliśmy mieszkańcom dzielnicy. W zabawie uczestniczyło około 150 osób, które zjednoczyły się w tańcu przy akompaniamentie zaproszonego przez naszą Olę zespołu Magic Music. Artyści uatrakcyjnili występ światłami, dymami oraz kolorową oprawą laserową. Na ich tle pięknie przyozdobiona sala sprawiała wrażenie, jakby zatrzymał się w niej czas. Podkreślały to szczęśliwe miny zarówno najmłodszych tancerzy, jak i osób starszych, które nie czuły skrępowania pomimo znacznej różnicy wieku. Zabawa, jak większość z naszych wcześniejszych imprez, przedłużyła się, co spowodowało, że kilku uczestnikom zabrakło później sił do sprzątania. Na podstawie tego doświadczenia doszli do wniosku, że jednak liczyć się z siłami i lepiej zrobić krótszą imprezę, żeby na koniec mieć energię do posprzątania. Organizacja dużych przedsięwzięć ma blaski i cienie. Oprócz czasu na zabawę i zbieranie pochwał od mieszkańców dzielnicy trzeba zaplanować czas na uporządkowanie wszystkiego. Młodzież zdała sobie sprawę z tego, że te najmniej przyjemne kwestie są jednym z najważniejszych elementów uczenia się odpowiedzialnej organizacji imprez.

CHOINKA NA WRZOSACH

Nasza grudniowa impreza Choinka na Wrzosach przybrała formę otwartych warsztatów robienia ozdób i kartek świątecznych. Do ich poprowadzenia

zaprosiliśmy studentki Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Inspirowały one uczestników do tworzenia oryginalnych dekoracji choinkowych zarówno z gotowych materiałów, jak i z przedmiotów do recyklingu. Dekoracje te ozdobiły następnie wielką choinkę stojącą przed budynkiem siedziby naszego stowarzyszenia. Był to symbol wspólnego działania i integracji lokalnej społeczności. Oprócz ozdób choinkowych warsztatowicze zrobili 86 kartek świątecznych, do których młodzież dołączyła słodki upominek i przekazała proboszczowi parafii pod wezwaniem św. Antoniego, aby wręczył je chorym i biednym mieszkańcom Wrzosów na spotkaniu wigilijnym. Przedsięwzięcie wzbudziło wiele refleksji na temat pomagania osobom w potrzebie, o czym żywo dyskutowali uczestnicy warsztatów. Jeden z nich stwierdził nawet, że „nie spodziewał się, że można tak miło spędzić czas ze swoją rodziną, robiąc jednocześnie coś dobrego dla innych”.

WARSZTATY ROBIENIA KARMNIKÓW

Biorąc pod uwagę ogrom pozytywnych opinii na temat warsztatowej formy grudniowego przedsięwzięcia, zdecydowałyśmy wraz z młodzieżą, że w styczniu aktywizujemy najmłodszych mieszkańców Wrzosów i ich rodziny. Postanowiliśmy tym razem uwrażliwić przedszkolaków na los zwierząt w czasie zimy i pokazać, jak w prosty sposób zrobić karmnik dla ptaków. Warsztaty robienia karmników odbyły się 16 stycznia 2013 roku w Przedszkolu „Pod Muchomorkiem”. Zapewniliśmy małym majsterkowiczom gotowe drewniane elementy, z których pod przewodnictwem naszej kreatywnej i pracowitej młodzieży oraz przy pomocy swoich rodziców, rodzeństwa lub dziadków skręcali domki dla ptaków. Dużą frajdę sprawiło dzieciom malowanie i ozdabianie karmników. Kilka z nich zainstalowano

w przedszkolnym ogródku, aby poprzez codzienne dokarmianie ptaszków wykształcić w dzieciach nawyk troski nie tylko o potrzeby swoje, ale też innych, w tym przypadku ptaków. Dwa karmniki trafiły do ogrodu CISTOR-u, resztę zaś przedszkolaki zabrały do domów. Miło jest widzieć te karmniki w drodze do pracy i w czasie spacerów po osiedlu. Przypominają nam uśmiechnięte miny dzieci, które z zaangażowaniem konstruowały je i malowały na nich kwiatki.

WRZOSOVE LOVE. WALENTYNKOWY KONCERT ŻYCZEŃ

Tematykę kolejnego przedsięwzięcia podsunęło nam życie, bo w lutym cały świat obchodzi święto miłości. Postanowiliśmy zatem zachęcić mieszkańców Wrzosów do wspólnego celebrowania tej okazji. 14 lutego zorganizowaliśmy na placu Zespołu Szkół nr 9 Wrzosove Love – Walentynkowy Koncert Życzeń. Półtgodzinna zabawa rozpoczęła się o godzinie 17.00 krótkim koncertem utalentowanej wokalistki Konstancji, która zaśpiewała kilka współczesnych przebojów o różnych odcieniach miłości. Motywem przewodnim święta było serce i do tego symbolu nawiązywały wszystkie elementy scenografii. Główną atrakcją był koncert akustyczny na pięknej scenie, ozdobionej wielkim płonącym sercem ze świeczek. Prowadziły go Dominika z Emilką, które zachęcały mieszkańców Wrzosów do składania ukochanym osobom życzeń miłosnych. Dziewczyny odczytywały potem te dedykacje między piosenkami śpiewanymi przez zaproszonego muzyka. Zakochane pary mogły zrobić sobie zdjęcie na przygotowanej przez animatorki planszy wymalowanej w Panią i Pana Serce lub zawiesić miłosną dedykację na wrzosowym sercu życzeń. Imprezę osłodziły walentynkowe lizaki i ciasteczka rozdawane przez naszą młodzież. Zabawę zakończyliśmy wspólnym

wypuszczeniem balonów do nieba, co było momentem spektakularnym i bardzo wzruszającym.

W opinii mieszkańców dzielnicy Wrzosove Love było bardzo dobrym pomysłem na spędzenie walentynkowego popołudnia i gdyby nie ta impreza, wielu z nich pozostałoby tego dnia w domu. Przy tej okazji kilka osób podpytywało nas, czy planujemy zorganizować coś w marcu z okazji świąt wielkanocnych. Po dłuższej rozmowie z nimi oraz z naszą grupą okazało się, że chętnie uczestniczyliby w warsztatach robienia ozdób wielkanocnych, co podsunęło nam temat kolejnego przedsięwzięcia.

WRZOSOWE WARSZTATY WIELKANOCNE

16 marca zorganizowaliśmy w siedzibie CISTOR-u otwarte bezpłatne Wrzosowe warsztaty wielkanocne. Podobnie jak w przypadku przedsięwzięcia grudniowego spotkanie przebiegło w bardzo pracowitej atmosferze, a jego rezultaty przeszły nasze najśmielsze oczekiwania. Wpłynęła na to zapewne profesjonalna pomoc krawcowych z innego projektu realizowanego w CISTOR-ze, które pomogły młodzieży w poprowadzeniu tych warsztatów. Hitem warsztatów okazał się filc, materiał, z którego uczestnicy szyli, a następnie wypychali watoliną swoje dzieła. Zarówno starsi, jak i młodszy byli zaskoczeni, że udało się im zrobić samodzielnie tak piękne zajączki, jajka i kurczaczki. Wielu z nich dziękowało nam potem, że tymi oryginalnymi ozdobami udekorowali swoje stoły świąteczne i zachwycała się nimi cała ich rodzina.

WRZOSOWY POKAZ TALENTÓW

Jak na prawdziwych animatorów przystało, bacznie obserwowałyśmy, co się dzieje w dzielnicy, i nawiązywałyśmy mnóstwo kontaktów, dzięki którym

Przygotowania do walentynkowego koncertu życzeń

Malowanie twarzy na Wrzosowym Pokazie Talentów

MAŁYMI KROKAMI KU ZNACZĄCYM ZMIANOM

poznaliśmy wiele ciekawych i utalentowanych osób. Gorąco wierzymy w to, że Wrzosy mają potencjał, dlatego podczas planowania kolejnego, jedenastego już przedsięwzięcia zasugerowałyśmy młodzieży, żeby zorganizować przegląd wrzosowych talentów. Uczestnicy projektu z entuzjazmem podchwycili ten pomysł i od razu zaproponowali, aby w pokazie wzięli udział wychowankowie ze Społecznego Ogniska Artystycznego „Wrzosy”. Do udziału w występach zaprosiliśmy także innych mieszkańców naszej dzielnicy. Wrzosowy pokaz talentów, bo tak nazwaliśmy imprezę, otworzyły występy dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 8. Następnie swoje zdolności zademonstrowała w etiudach teatralnych, monodramach, występach wokalnych i tanecznych młodzież z Gimnazjum nr 9 oraz wychowankowie ogniska artystycznego. I tu nie zabrakło występu naszej utalentowanej Konstancji, którą mieszkańcy dzielnicy nazywają „wrzosowym słowikiem” ze względu na jej piękny głos. Najmocniejszym akcentem tego popołudnia był koncert rockowego zespołu Radio Armagedon. Dookoła sceny czekały na mieszkańców przygotowane przez naszą młodzież kolorowe stoiska z malowaniem twarzy, zabawami cyrkowymi, bańkami mydlanymi oraz chustą animacyjną. W imprezę wpleliśmy też wątek prozdrowotny w postaci stoiska ze smaczными jabłkami i marchewkami, a także stoiska z mierzaniem ciśnienia i ulotkami edukacyjnymi. Chcieliśmy w ten sposób włączyć się w lokalną kampanię profilaktyczną „Kwiecień – toruński miesiąc walki z rakiem”. Przedsięwzięcie odbyło się dzięki życzliwości dyrektora Zespołu Szkół nr 9, Macieja Gajewskiego, który zgodził się wypożyczyć nam bezpłatnie scenę i nagłośnienie, oraz dzięki wsparciu naszych przyjaciół – państwa Rzewuskich – którzy po raz kolejny udostępnili nam swój ogród.

Podsumowanie chwil spędzonych z ekipą „CAL – Pracownia Inspiracji” znalazło odzwierciedlenie we wpisach mieszkańców Wrzosów do naszej książki pamiątkowej. Każdy z tych wpisów jest dla nas dowodem na to, że przedsięwzięcia były ważne i atrakcyjne. Niektóre z nich poruszyły nas szczególnie, ponieważ wyrażały wielką wdzięczność za pomysłowość, inspirację oraz wysiłek włożony w aktywizowanie, a co za tym idzie, integrowanie lokalnej społeczności.

NAGRANIE I PROJEKCJE FILMU WRZOSY DAWNIEJ I DZIŚ

W trakcie realizacji dotychczasowych przedsięwzięć mieliśmy okazję rozmawiać z wieloma mieszkańcami dzielnicy, którzy cieszyli się, że dzięki projektowi dzieje się tu dużo dobrego. Większość z nich opowiadała zarówno nam, jak i naszej młodzieży, że kiedyś miejsce to nie należało do miasta Torunia i wyglądało zupełnie inaczej. Znajdowały się tu rozległe pola, które dopiero z czasem zagospodarowano domkami jednorodzinnymi oraz instytucjami kościelnymi i oświatowymi. To podsunęło nam pomysł nakręcenia filmu, który pokazywałby rozwój dzielnicy w ciągu kilkudziesięciu lat. Wstępny plan zrodził się na spotkaniu młodzieży z animatorkami i moderatorką, w czasie którego omówiliśmy tematykę oraz motyw przewodni. Film powstawał w czasie kilkunastu warsztatów, gdy młodzież pod opieką doświadczonego operatora omówiła szczegółowy scenariusz, przygotowała scenografię, a przede wszystkim zgromadziła materiały potrzebne do nagrania. Były to wywiady z mieszkańcami Wrzosów nagrywane telefonami komórkowymi oraz stare zdjęcia z prywatnych zbiorów miejscowych rodzin. Młodzież uzyskała informacje na temat historii naszej dzielnicy, między innymi od członków swoich rodzin, sąsiadów, nauczycieli, księdza, organizatorów Festynu św. Antoniego i od przechodniów napotkanych

podczas robienia sondy ulicznej. Efektem warsztatów był kilkunastominutowy film, którego pierwsze projekcje odbyły się 28 maja w siedzibie CISTOR Stowarzyszenia Partnerstwo Społeczne, gdzie obejrzało go około 60 osób. Wśród publiczności pojawili się także bohaterowie naszej produkcji na temat Wrzosów. Serdecznie zachęcamy do obejrzenia dokumentu, który dostępny jest w internecie w serwisie YouTube (należy wpisać w pole wyszukiwania „Wrzosy dawniej i dziś”). Można się z niego dowiedzieć wielu ciekawostek o naszej dzielnicy i posłuchać jej hymnu.

ŚWIĘTO RODZINKI

Naszą pracę i zaangażowanie w animowanie oraz integrowanie społeczności lokalnej Wrzosów doceniła instytucja nadzorująca nasz projekt, czyli Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu. Projekt „CAL – Pracownia Inspiracji” uznano za dobrą praktykę i zaproszono nas do udziału w akcji „Rodzinka Funduszkowa”, organizowanej 8 czerwca 2013 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu na terenie lotniska Aeroklubu Pomorskiego. W ramach tej imprezy zorganizowaliśmy nasze ostatnie przedsięwzięcie, Święto Rodzinki, w ramach którego zaprosiliśmy mieszkańców Wrzosów do udziału w warsztatach robienia latawców i bransoletek. Dodatkowo młodzież przygotowała dla nich stanowiska z malowaniem twarzy, modelowaniem balonów oraz puszczaniem dużych i małych baniek mydlanych. Przy osobnym stanowisku informacyjnym można było obejrzeć tablicę pamiątkową i wpisać się do książki naszego projektu, a także poczytać ulotki na jego temat i porozmawiać z nami o doświadczeniach związanych z jego realizacją. Tego dnia udzieliłyśmy wraz z młodzieżą kilku wywiadów na

temat działań w projekcie i poznałyśmy realizatorów innych projektów z województwa kujawsko-pomorskiego. Obserwowanie wspólnej pracy dzieci i rodziców podczas konstruowania latawców oraz projektowania bransoletek upewniło nas, że warto stwarzać ludziom warunki do wspólnego działania, bo jest to dla nich czasami jedyna okazja do wspólnej zabawy. Cieszymy się, że projekt umożliwił nam dawanie takim osobom szansy na zadbanie o swoje relacje rodzinne oraz aktywne uczestnictwo w życiu całej naszej dzielnicy.

ALTERNATYWNE FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Oprócz korzystania z doradztwa indywidualnego młodzież uczestniczyła w grupowej formie wsparcia, jaką były comiesięczne alternatywne formy spędzania czasu wolnego. W ramach tych wyjść zabierałyśmy grupę do miejsc, do których na co dzień nie miałyby łatwego dostępu, głównie z powodu problemów finansowych w rodzinie. Był to zastrzyk pozytywnej energii, który motywował do dalszej aktywności w projekcie. Oprócz takich powszechnych i często praktykowanych form uczestnictwa w życiu kulturalno-społecznym, jak wyjście do kina lub na pizzę, zorganizowałyśmy wyjazd do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Uczestnicy projektu mogli tam zobaczyć wynalazki, które wpłynęły na rozwój ludzkości, usłyszeć dźwięki drzemiące w otaczających nas przedmiotach, doświadczyć na własnej skórze działania organizmu ludzkiego, odkryć tajemnice zmysłów i przekonać się, na czym polega interakcja na linii człowiek–środowisko. Niezwykle ekscytującymi przeżyciami były dla naszej młodzieży także zajęcia sportowe: paintball, wyścigi na torze kartingowym, jazda na nartach i snowboardzie na sztucznym stoku, a także rozgrywki curlingowe. Dzięki takiej dawce

adrenaliny łatwiej było zmobilizować ją do planowania kolejnych przedsięwzięć i zmotywować do regularnego uczestnictwa w innych zajęciach w projekcie.

REFLEKSJE KOŃCOWE

Po roku pracy z młodzieżą stwierdzamy, że był to czas ciekawy, ekscytujący i twórczy. Wszystkie wzloty i upadki, które pojawiły się na wspólnej drodze grupy, doprowadziły do wielu zmian w naszej młodzieży. Widać to w zachowaniu większości uczestników, którzy przystępując do projektu byli nieśmieleni i nie wykazywali żadnej inicjatywy. Uczestnictwo w wielu zróżnicowanych formach aktywności pozwoliło im odkryć swoje drugie oblicze – człowieka pewniejszego siebie, skłonnego do bezinteresownej pomocy i sprawnego organizatora. Praca nad polepszeniem zdolności komunikacyjnych, nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów i poznanie aktywnych metod animowania środowiska lokalnego wyzwoliły nowe pokłady energii w naszej młodzieży. Cały czas czuwałyśmy nad nią i pełniłyśmy rolę coachów, którzy, znając jej możliwości i ograniczenia, mogli moderować pracę grupy i każdego jej członka z osobna. Niektórzy uczestnicy otworzyli się na forum grupy i pokonali barierę nieśmiałości, dzięki czemu wzrosło ich zaangażowanie w działania projektowe. Inni z kolei nauczyli się, że oprócz przyjemności ważne są w życiu ciężka praca nad sobą, praca na rzecz drugiego człowieka, pasje oraz motywacja do konstruktywnej zmiany siebie. Wspólne działania grupy podniosły samoocenę wielu jej uczestników i pozwoliły im rozwinąć skrzydła. Rzutował na to zapewne także fakt bycia rozpoznawanym przez mieszkańców Wrzosów i ich pozytywne opinie na temat przedsięwzięć organizowanych przez młodzież. Realizacja projektu wpłynęła też na wizerunek naszej organizacji. CISTOR zaczął być rozpoznawany nie tylko przez uczestników,

lecz także przez ich przyjaciół, kolegów i rodziców. Młodzież bardzo przywiązała się do tego miejsca i do realizatorów projektu. Podkreślała to szczególnie w chwili, gdy dotarło do niej, że w czerwcu przygoda pod nazwą „CAL – Pracownia Inspiracji” się zakończy. W czasie ostatniego wspólnego spotkania nastąpił moment podsumowań i refleksji. Ze łzami w oczach wspominaliśmy, jak ci młodzi ludzie niepewnie wkraczali w progi CISTOR-u, aby już po kilku tygodniach pokazać duży potencjał i energię do działania. Na zakończenie obejrzelśmy przygotowany przez młodzież filmik, w którym krok po kroku pokazała to, co się działo w czasie naszej wspólnej przygody. Ostatnią scenę zapamiętamy do końca życia. Znalazło się w niej bardzo wzruszające podziękowanie dla nas. My także wyraziłyśmy naszej młodzieży wdzięczność za rok wzajemnego inspirowania się, ciężkiej pracy i pogratulowałyśmy wytrwałości.

Możemy śmiało powiedzieć, że dzięki projektowi zmiany nastąpiły także w nas – animatorkach. Nauczyłyśmy się zarządzać czasem i zadaniami grupy, dbając jednocześnie o indywidualne potrzeby każdego z uczestników. Poznałyśmy też mnóstwo ciekawych i pełnych pasji ludzi, którym zależy na rozwoju Wrzosów i integracji ich mieszkańców. Marzy się nam, aby połączyli oni siły z naszą młodzieżą i kontynuowali działania Centrum Aktywności Lokalnej, tym bardziej że wielu z nich dopytuje, kiedy odbędzie się kolejne przedsięwzięcie. Życzymy im i sobie, żeby stało się to jak najszybciej.